

Context socioeconòmic

Observatori de l'Economia Local
Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya
Ministeri d'Economia i Hisenda
Servei d'Estudis de Caixa Catalunya

0. Contexte econòmic nacional i internacional

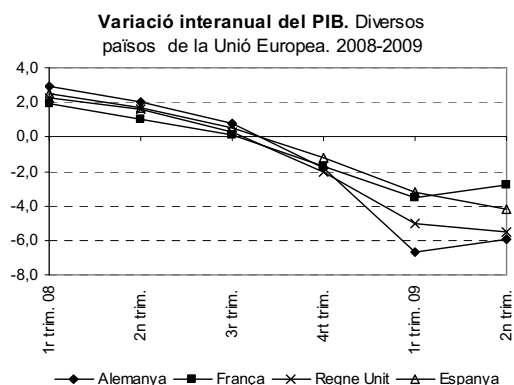
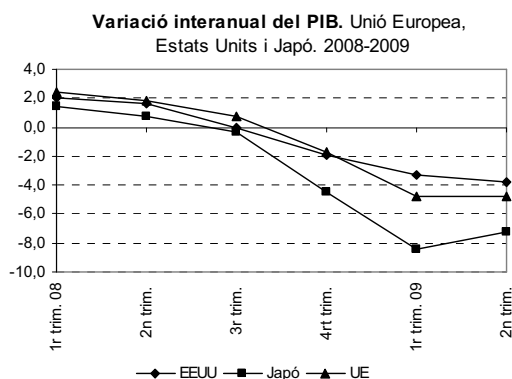
El context econòmic nacional, estatal i internacional està definit per la situació de crisi econòmica global. No obstant això, el debat ara no es troba ja en els orígens de la crisi (tot i que hi ha teories diferenciades), sinó a saber quan n'arribarà el final. Els diversos organismes econòmics internacionals han fet els seus pronòstics, que marquen diferents ritmes de recuperació per les diverses regions i països.

El cert és que alguns dels indicadors macroeconòmics del primer semestre de 2009, tot i mostrar registres negatius, marquen una lleugera tendència a la recuperació, fet que podria indicar que entre l'últim trimestre de 2008 i el primer trimestre de 2009 es va superar el punt més crític de la crisi. No obstant això, la situació econòmica i financera mundial presenta una fragilitat que fa difícil confirmar aquesta afirmació.

Així doncs, els informes elaborats per l'OCDE i pel Fons Monetari Internacional (FMI) destaquen que l'impuls d'algunes economies emergents, com les de la Xina, el Brasil o l'Índia, beneficiaran de manera global l'economia. La resta d'economies presentaran tendències diferenciades. Així doncs, d'acord amb les previsions de l'FMI, països com els Estats Units o el Japó durant l'any 2010 presentaran una recuperació econòmica discreta, però que, en qualsevol cas, representarà un creixement positiu. En el cas d'Europa, segons les previsions del mateix ens, aquesta recuperació serà més lenta, i preveu encara un creixement negatiu per a l'any 2010, tot i que molt més moderat que el que es produirà l'any 2009.

Anàlisi dels principals indicadors

Pel que fa a l'anàlisi d'alguns macroindicadors econòmics, segons les dades del Ministeri d'Economia i Hisenda, als Estats Units el PIB va caure en un 3,9% respecte de l'any 2008. En el cas de la Unió Europea la baixada fou del 4,8%. La caiguda més destacada fou la del Japó, amb una variació respecte de l'any anterior del 7,2%. Tanmateix, en aquest últim cas una recuperació de la producció industrial i de les exportacions, a causa de la reactivació d'altres economies asiàtiques, porten a una previsió de creixement d'un 1,2% per a l'any que ve, d'acord amb l'FMI.

Pel que fa a les dades referents a Espanya, cal dir que el creixement del PIB durant els dos primers trimestres de 2009, tant des del punt de vista intertrimestral com interanual, ha estat negativa. Així doncs, durant el segon trimestre de 2009 va disminuir en un 1,1% respecte del primer trimestre i en un 4,2% respecte al mateix període de l'any anterior.

En el cas català, d'acord amb les dades del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya, el PIB va registrar, en el segon trimestre de 2009, una baixada interanual del 4,7% respecte del segon trimestre de 2008. Per sectors d'activitat, són la indústria i la construcció els que registren el descens més destacat.

Evolució del producte interior brut a Catalunya

Percentatge de variació interanual. Catalunya. 2008-2009

	2008					2009	
	1r trim.	2n trim.	3r trim.	4rt trim.	Total any	1r trim.	2n trim.
Agricultura	-2,9	-1,4	-0,5	-0,3	-1,3	1,5	1,9
Indústria	1,3	-1,3	-3,2	-7,2	-2,6	-12	-13,6
Construcció	-0,1	-2	-4,1	-5,7	-3	-7,9	-7,3
Serveis	3,5	3,3	2,2	1,1	2,5	-0,1	-1,8
PIB pm	2,3	1,5	0,2	-1,3	0,7	-3,3	-4,7

Font: Departament d'Economia i Finances. Nota de Conjuntura núm. 61

L'anàlisi del PIB per components ens mostra també l'evolució de la despesa en consum final a les llars en els últims trimestres. Així doncs, aquesta despesa en el segon trimestre de 2009 a Espanya es va reduir en un 5,7% respecte de l'any anterior. En el cas de Catalunya, es va registrar un descens interanual del 5,2%. Ambdues xifres són les més baixes registrades en els dos últims anys i, de moment, no mostren cap signe de recuperació del consum familiar en aquest context de crisi. No obstant això, altres indicadors, com la venda de comerç al detall, tot i registrar xifres negatives, han mostrat una certa moderació. Així doncs, en el cas de Catalunya, en el segon trimestre de 2009 va registrar una evolució interanual del -3,4% i en el cas d'Espanya, del -4,8%.

Un altre indicador significatiu de consum és el nombre de matriculacions registrades. Durant aquest segon trimestre de 2009, les matriculacions van baixar en un 32% a Catalunya i un 33,8% a Espanya respecte del mateix període de 2008. No obstant això, seguint la mateixa tendència que les vendes al detall, també aquest indicador ha mostrat un comportament més moderat respecte als dos trimestres anteriors. En aquest sentit, cal tenir en compte la posada en marxa del Pla 2000 E d'ajuda a la compra de vehicles, iniciada al mes de maig.

Un altre indicador macroeconòmic com és l'IPC també ha aportat xifres molt destacades en aquest primer semestre de 2009. Des del mes de març d'enguany, s'han registrat variacions interanuals de l'IPC negatives, tot i que a Catalunya aquest descens ha estat més moderat que el produït al conjunt de l'estat. Aquestes dades ens porten a un escenari de deflacció, a causa principalment de la baixada de preus dels transports (causada per la baixada de preus dels carburants).

Índex de preus al consum

Variació interanual Espanya i Catalunya. 1r semestre 2009

	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny
Espanya	0,8	0,7	-0,1	-0,2	-0,9	-1
Catalunya	1,1	1	0,4	0,4	-0,3	-0,5

Font : Instituto Nacional de Estadística (INE)

En el cas de la zona euro, també s'ha produït aquesta baixada de l'IPC, tot i que es va iniciar al mes de juny, en què la variació interanual va ser del -0,1%. En altres economies mundials també s'ha viscut aquesta situació deflacionària. Així doncs, països com els Estats Units o el Japó van registrar, durant aquest primer semestre, variacions negatives respecte de l'any 2008.

Índex de preus al consum

Variació interanual. Diversos àmbits territorials.

1r semestre 2009

	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny
Alemanya	0,9	1	0,5	0,7	0	0,1
França	0,7	0,9	0,3	0,1	-0,3	-0,5
Itàlia	1,6	1,6	1,2	1,2	0,9	0,5
Regne Unit	3	3,1	2,9	2,3	2,2	1,8
Unió Europea	1,8	1,8	1,3	1,3	0,8	0,6
Estats Units	0	0,2	-0,4	-0,7	-1,3	-1,4
Japó	0	-0,1	-0,3	-0,1	-1,1	-1,8

Font: Ministeri d'Economia i Hisenda

Pel que fa a la producció industrial, també ha tingut un creixement negatiu tant a Catalunya i Espanya com a les principals economies mundials. Així doncs, en el cas d'Espanya, en el segon trimestre de 2009 la producció industrial va caure en un 18,6%. En el cas de Catalunya aquest descens va ser del 20%. En el cas de la Unió Europea, la baixada fou del 16,7%, tot i que algunes economies amb un fort pes del sector industrial, com és el cas alemany o l'italià van patir descensos força superiors a la mitjana europea (del -20,5% i el -22,9%, respectivament).

Producció Industrial

Taxes de variació anual (%). Any 2009

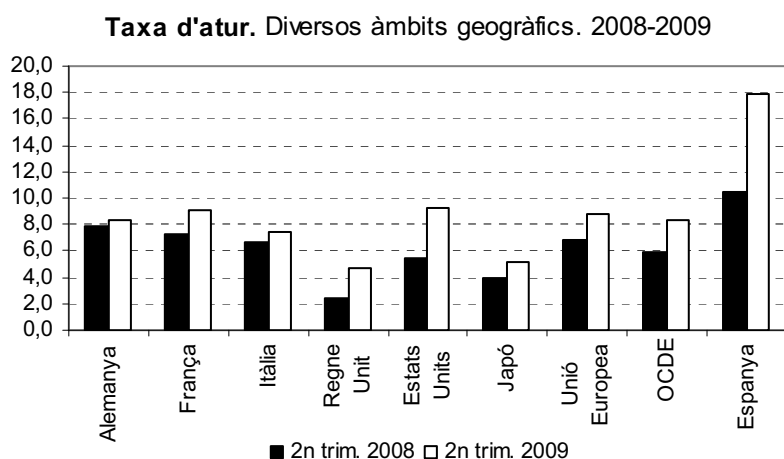
	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig	Juny
Alemanya	-18,6	-21,7	-21,5	-24	-18,9	-18,5
França	-15,1	-15,9	-16,5	-18,8	-13,1	-12,9
Itàlia	-17,1	-21,2	-24,9	-24,5	-21,9	-22,3
Regne Unit	-12,1	-12,8	-12,5	-12,3	-12,1	-10,7
Espanya	-19,6	-20	-22,3	-19,7	-19,6	-16,5
Estats Units	-10,9	-11,3	-12,5	-12,5	-13,2	-13,3
Japó	-30	-36,9	-35,1	-30,7	-27,6	-24,5
Unió Europea	-15,4	-17,4	-17,7	-18,4	-16,2	-15,6

Font: Ministeri d'Economia i Hisenda

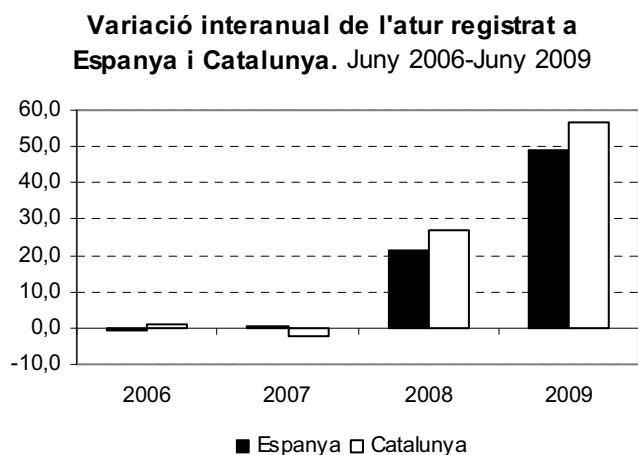
L'evolució del comerç exterior a Espanya i Catalunya s'ha caracteritzat per una forta baixada de les importacions (-32,9% i -31,6%, respectivament), a causa, principalment, del descens de la demanda interna. Les exportacions també han

registrat un descens, tot i que força més moderat (-20,1% a Espanya i -21,1% a Catalunya).

Un dels elements diferenciadors dels efectes de la crisi a Espanya respecte de la resta de països és l'alta taxa d'atur, que ha augmentat de manera continuada en l'últim any. Si bé és cert que en els últims anys Espanya venia registrant una de les taxes més altes de la UE, l'augment de l'atur que s'ha produït en els últims mesos l'ha situada com la més elevada de tot Europa, amb una diferència de més de 10 punts percentuals en comparació amb altres països del sud, com són Itàlia, Grècia o Portugal.

Pel que fa a l'evolució de l'atur a Espanya i Catalunya, cal dir que a juny de 2009 el creixement interanual de l'atur al conjunt de l'estat fou del 49,1%, mentre que a Catalunya va ser del 56,8%.

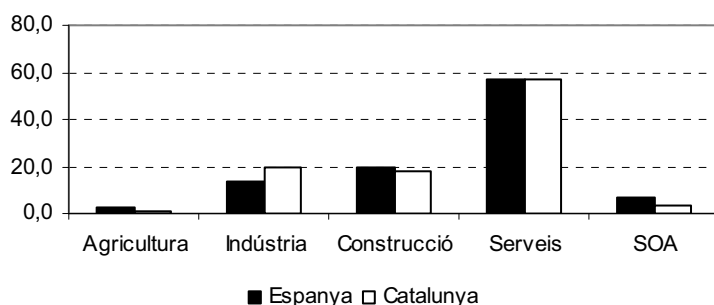
Un dels principals elements explicatius de la forta caiguda de l'ocupació, i que ha diferenciat per tant l'evolució de les taxes respecte a la d'altres economies, és el pes que el sector de la construcció havia adquirit en els últims anys i que havia estat un element important en el creixement econòmic tant en l'àmbit estatal com català. Així doncs, d'acord amb les dades del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya, al 2008, el PIB en el

sector de la construcció a Catalunya va registrar un creixement negatiu del 3%, després d'haver registrat creixements positius destacats en els últims anys (3,6% al 2007, el 6,4% al 2006 i el 4,5% al 2005). El cas d'Espanya, el PIB de la construcció va créixer en un 1,3%, davant els destacats creixements positius registrats al 2007 (2,3%), 2006 (4,7%) i 2005 (5,2%).

La bonança del sector de la construcció va tenir un efecte arrossegador cap a altres activitats econòmiques, tant del sector industrial com dels serveis. La davallada d'un sector que havia adquirit un pes econòmic important s'ha estès cap a altres activitats que hi anaven associades, fet que ha contribuït, entre d'altres coses, a aquest destacat augment de l'atur. No obstant això, cal tenir també en compte altres elements, com el fort endeutament de les famílies (vinculat també al boom immobiliari), que va portar a un descens del consum, com ja s'ha comentat anteriorment, i que també ha comportat efectes negatius en l'evolució d'alguns sectors d'activitat i en l'ocupació.

Al mes de juny de 2009, a Catalunya un 17,8% de les persones aturades eren del sector de la construcció. En el cas d'Espanya, els aturats del sector representaven el 19,5% del total.

Distribució dels aturats per sectors d'activitat a Catalunya i Espanya. Juny 2009

En conclusió, en aquest primer semestre de 2009, l'evolució dels principals macroindicadors econòmics continuen registrant valors negatius, tant pel que fa a Espanya i Catalunya com per a gairebé tot el conjunt de les economies mundials. Els baixos nivells de demanda interna i les altes taxes d'atur continuen caracteritzant l'escenari nacional i internacional, tot i que l'evolució d'alguns d'aquests indicadors i alguns informes elaborats per institucions internacionals porten a pensar que el punt més crític de la crisi ja ha passat i que algunes economies començaran a comptar, l'any 2010, amb una evolució positiva, en el marc d'un sistema econòmic i financer encara molt debilitat.